

Dienst zondag 19-04-2020, Angeliek Knol

Inleiding op de te lezen Bijbelgedeelten

Morgen zitten we als land 40 dagen en 40 nachten in *quarantaine*. Ik weet niet of dat de moeite van het gedenken waard is, want het ziet er niet naar uit, dat we na deze 40-dagen tijd, onze sociale onthouding weer mogen loslaten.

Voorlopig zitten we nog even in dit schuitje. Wellicht kunnen we ons daardoor wel beter dan anders verplaatsen in Noach en zijn gezin, waarover we straks gaan lezen. Na 40 dagen en 40 nachten regen, zitten ze nog eens 150 dagen opgesloten in hun ark. Opgesloten om zich te beschermen tegen gevaar van buiten, opgesloten om leven te behouden. Wellicht iets te dicht op de dieren, overigens. En de familie wacht op het groene takje van de duif, zoals wij wachten op dalende Coronagrafieken. De parallel is bijna niet te missen. Het verhaal uit het Oude Testament biedt ons wellicht perspectief op een goede afloop.

Daarnaast zullen we lezen uit het evangelie van Johannes, waar we de apostel Thomas zullen ontmoeten. We ontmoeten hem wanneer hij samen met zijn vrienden, bang, en wellicht nog verslagen opgesloten in huis zit. We vallen in het verhaal, nadat Maria van Magdalena aan de andere leerlingen van Jezus heeft verteld dat zij de Heer heeft gezien. Thomas is daar nog niet bij.

De drie verhalen: - dat van Noach, - dat van de leerlingen van Jezus - en het onze, hebben misschien wel met elkaar gemeen dat we wachten op een teken. Wachten op een teken dat we weer naar buiten kunnen, dat het veilig is, dat het leven heeft gewonnen van de dood. Maar in al die verhalen spelen ook andere gevoelens een rol en daar zullen we vandaag verder bij stil staan. In de overweging doen we dat door mee te kijken met het perspectief van Thomas.

Eerste Schriftlezing: Genesis 8: 6 - 16 (Naardense Bijbel)

Tweede Schriftlezing: Johannes 20: 19 - 31 (Naardense Bijbel)

Overdenking

Geliefde mensen van God, beste luisteraars en kijkers

Of misschien moet ik zeggen, mensen die zich op enigerlei wijze verbonden weten met de Thomas. Of u nou bij de Willem de Zwijger kerk, bij de Thomaskerk of nergens, op dit moment hebben we in ieder geval allemaal wat met dit gebouw. En zo mogen we ons nu allemaal ook verbonden weten met de Thomas waar we vandaag over horen.

Aangezien deze Thomas in de volksmond ook wel bekend staat als ongelovige Thomas, of tenminste als twijfelachtige. Heb ik het toch altijd vrij moedig gevonden dat deze kerk zich bij haar totstandkoming tot Thomas heeft gedoopt. Ik heb het geïnterpreteerd als een teken, dat de ongelovige en twijfelachtige zich in ieder geval ook uitgenodigd mogen weten op deze plek.

Maar, misschien beloofd die naam nog wel meer dat op deze plek mensen komen die niet zomaar iets voor zoete koek hoeven aan te nemen. En eigenlijk is dat iets dat ik alleen maar kan bewonderen. Ik verbaas me soms over de mate waarin mensen zonder fact-check de gekste beweringen zomaar voor waar aannemen. Bij die groep hoort Thomas niet.

Als zijn vrienden hem vertellen, dat zij Jezus gezien, toen Thomas er toevallig net niet was. Raakt hij niet gelijk in extase van blijdschap. Hij zal wel denken *'De Heer, Jezus, die man die afgelopen weekend publiekelijk is gekruisigd, we waren er allemaal bij toen hij stierf. En nu beweren jullie dat jullie hem levend hebben gezien?' 'Ja, dat zal wel'*. Thomas wil eerst factchecken. En geef hem eens ongelijk. Het is een diep menselijke reactie. Als hij wel zonder enige twijfel de bewering van zijn vrienden zou aannemen, dan zou het pas echt ongeloofwaardig worden.

Natúúrlijk neemt Thomas niet zomaar aan dat Jezus is opgestaan. Eerst zien. Dan geloven. En daarmee wordt Thomas misschien wel iemand met wie menig modern mens zich zou kunnen identificeren. In ieder geval zou ik me niet kunnen voorstellen dat ik veel anders zou reageren.

Maar er is nog iets dat ik sympathiek vind aan deze Thomas, er springt mij nog iets in het oog bij het lezen van de tekst. Luister maar eens:

“Als ik niet in zijn handen
het litteken van de spijkers zie
en niet mijn vinger kan leggen
op de plek van de spijkers
en mijn hand mag leggen
op zijn zijde,
zal ik niet echt *geloven*”

Thomas noemt één keer zien, twee keer voelen. Hij wil Jezus niet alleen zien, hij wil Jezus aanraken, hij wil tastbaar bewijs. Fysiek. Voor hem wordt opstanding pas echt als hij Jezus heeft gevoeld, heeft aangeraakt. Eerst voelen, dan geloven.

En dat treft me, in een tijd dat we elkaar niet meer mogen aanraken. Misschien kunnen we ons meer dan ooit dat verlangen van Thomas voorstellen. Ik weet niet hoe het u vergaat, maar ik mis het. Ik mis het om mensen aan mogen te raken.

En natuurlijk, gelukkig hebben we telefoons en hebben we digitale middelen. Die zijn heel waardevol nu we afstand moeten houden tot elkaar. De afgelopen maand heb ik denk ik meer dan ooit, gezwaaid, naar twee-dimensionale wezentjes achter een scherm. Misschien zwaait u wel van achter het raam naar familie of vrienden. Maar hoe langer het aanhoudt, hoe meer ik beseft dat alleen zien en horen het voelen niet vervangt.

Misschien verlangen we allemaal wel naar aanraking. Naar een troostende arm om onze schouder, de zoen op je wang als je iemand begroet, een knuffel van kind, of kleinkind. Van je moeder in het verzorgingstehuis. Al was het maar een hand die zegt, dankjewel. Of, fijn dat je er bent.

En zeker als je alleen woont is het misschien een steeds meer rare gewaarwording, te beseffen dat je uit ieders nabijheid moet blijven. Ja, misschien is er nog een verzorger, met handschoenen, een mondkapje en een bril die de schittering uit de *ogen* weg filtert. ik woon ook alleen, zonder verzorger overigens 😊, dus dat betekent dat ik al 40 dagen geen mens heb aangeraakt. En misschien mis ik nog wel het meest het contact met mijn kleine neefjes en nichtjes, voor wie het gesproken *woord* nog geen goeie vervanger is van het tastbare, zintuigelijke contact. En aan de andere kant van het leeftijdsspectrum zal dat in zekere zin vergelijkbaar zijn. Als het woord wegvallt. Als alle functies uitvallen blijft de tast soms het enige waarmee je nog contact kunt maken. Hoe graag wil je dan niet, in zo'n laatste fase iemand aanraken, vasthouden. Geen digitale verbinding kan dat vervangen.

Wordt iets pas echt waar als je het ook gevoeld hebt? Gaat *iemand* pas echt voor je bestaan als diegene in je fysieke nabijheid is geweest? Werd het woord pas werkelijk toen het vlees werd?

Neem het Thomas eens kwalijk dat hij geen genoegen neemt met alleen een getuigenverklaring.

“Als ik niet mijn hand mag leggen op zijn zijde, zal ik niet echt geloven”

Thomas behoefte wordt beantwoord. Acht dagen nadat hij zijn specifieke voorwaarden heeft uitgesproken, komt Jezus exact tegemoet aan Thomas' wensen. Breng je vinger, zie mijn handen; breng je hand en leg hem op mijn zijde.

En Thomas wordt van ongelovig, gelovig. Sterker nog, zijn reactie is uiterst devoot: 'Mijn Heer, en mijn God' belijdt Thomas. Op zo'n belijdenis hebben we zijn vrienden nog niet kunnen betrappen na het zien van Jezus. (Hm.. werpt toch weer een heel ander perspectief op de naam Thomaskerk;-)

Maar toch zegt Jezus: Gelukkig zijn zij die niet zien, en toch geloven! Gelukkig zijn zij die niet zien, en toch geloven.

Dat roept vragen op. Veroordeelt Jezus Thomas? Is het niet teveel gevraagd, eerst geloven en dan pas zien? En wat bedoelt Jezus eigenlijk met dat geloven?

Op dit punt is het belangrijk dat we ons realiseren dat Johannes zijn evangelie schrijft rond 90 jaar na Christus. We kunnen er rustig vanuit gaan dat de lezers van Johannes allemaal afhankelijk waren van getuigenissen. Mensen als Thomas. Of nog meer mensen als wij. Mensen die genoegen moeten nemen met het woord van een ander. Die Jezus nooit hebben kunnen aanraken.

Vanuit dat perspectief zouden we kunnen zeggen, dat Jezus reactie niet veroordelend bedoeld kan zijn. Vanuit die positie kan het alleen maar troostend zijn, te horen dat je bij de zaligen, bij de gelukkigen hoort, als je genoegen kunt nemen met het woord van een ander. Als Jezus had gezegd 'Zalig zijn zij, die mij echt hebben gezien' zou een veel hardere boodschap zijn geweest aan hen die nou eenmaal zonder de fysieke aanwezigheid van Jezus moesten stellen.

Maar dan hebben we de meest ingewikkelde vraag nog niet beantwoord. Wat bedoelt Jezus met dat geloven? Waar moeten we in geloven?

Ik heb zelf altijd wat ambivalente gevoelens bij het woord geloven. Of tenminste, bij de manier hoe het door de samenleving soms wordt gedefinieerd. Er hangt zo'n zweem omheen van het 'iets niet zeker weten, je moet het dus maar geloven.' Of 'het is onmogelijk, dus je moet er maar niet teveel over nadenken en gewoon geloven.’

Ik gebruik liever het woord vertrouwen. Ik heb mijn vertrouwen gelegd in God. En het ene moment is het vertrouwen groter dan het andere moment. Door het zo te formuleren wil ik ook de schijnbare tegenstelling tussen gelovig en niet-gelovig uit de weg gaan. Ik geloof namelijk niet dat er zo'n duidelijke grens en tegenstelling tussen die twee bestaat.

Maar bij Johannes kunnen we er vandaag niet omheen. In zijn evangelie speelt het woord 'geloven' juist een grote rol. Hij beschrijft verschillende figuren die op een zeker moment tot

'geloof' komen. En in onze tekst gebruikt hij letterlijk de tegenstelling tussen gelovig en ongelovig.

Bedoelt Johannes daarmee dan dat we maar niet teveel moeten nadenken? En wil hij ons met dit verhaal over Thomas laten zien, dat we het onmogelijke, namelijk de fysieke opstanding van Jezus, maar gewoon moeten aannemen. Zonder vragen te stellen, zonder fysiek bewijs.

Nee, het tegengestelde is eigenlijk waar. In deze laatste hoofdstukken van Johannes wordt het fysieke juist gerelativeerd. De relatie met de zichtbare en tastbare Jezus moet plaatsmaken voor het spirituele discipelschap. Maria moet Jezus niet vasthouden, Thomas moet afscheid nemen van het vleesgeworden woord. Jezus fysieke aanwezigheid is niet meer het belangrijkste. Het gaat er namelijk om wie Jezus is. Het gaat om de vrede die hij bracht, de geest die hij uitblaast. Johannes sluit niet af met 'Omdat gij zult geloven dat Jezus' fysiek en tastbaar uit de dood is opgestaan'. Nee, hij sluit af met 'opdat gij zult geloven dat Jezus is: de Gezalfde, zoon van God, en opdat Gij, gelovend, leven hebt in zijn Naam.'

Wordt daarmee het fysieke veroordeeld? Nee. Thomas verlangen behoefte aan Jezus fysieke aanwezigheid wordt niet veroordeeld, en omdat het nog kan komt Jezus hem daarin zelfs tegemoet. Toch laat het zien, dat het fysieke slechts één aspect van bestaan is. Dat iets wel degelijk echt kan zijn, dat iemand wel degelijk echt kan zijn, zonder fysiek voor je te staan.

En juist, nu we met z'n allen in deze fysiek beperkte maatschappij voor mij ook weer een troost. Een reminder 'Oh ja, ook zonder fysieke aanwezigheid, kunnen we wel degelijk ons met elkaar verbonden voelen.' De geest is misschien wel sterker dan het lichaam, misschien kunnen we het volhouden, wetend dat we verbonden blijven met elkaar, misschien wel in ons geloof, of ons ongeloof in Jezus van Nazareth, Jezus de Gezalfde, of de Ene die we God noemen, wiens naam luidt Ik Zal Er Zijn.

Amen.